

dies dñi: et nolite mesti esse: dñs enim clarificauit uos. Et leuite de mirabant in publico oibz: dicitet. Dies hic scs est: nolite mesti ee. Et abierunt omis manducare et bibere et epulari. et dare munera hys q no habebant ut epularentur. Magifice enim sunt exaltrati: uerbis quibz elocti sunt. Et congregati sunt uniuersi in iherlm. celebrare leticiam: scdm testamentum dñi dei isrl. **Explicit secundus liber estete. Incipit prologus in librum thobie.**

T Romatio et heliodoro epis: iheronimus p̄sbz in dño salute. Mirari no desino: extractionis uŕe instantia. Crigitis enim ut librum chaldeo sermonz conscriptu. ad latinu salum traham: librum utiqz robie. que hebrei de cathalogo diuinaz scripturaz secantes. hys que agyografa memorant manciparunt. Feci satis desiderio ur̄o: non tamen studio meo. Arguunt enim nos hebreoz studia: et imputant nobis. contra suu canonẽ latinis auribz ista transferre. S; melius ee iudicans phariseoz displicere iudicio. et epoz uisionibz deseruire: in stiti ut potui. Et quia uicina est chaldeoz lingua sermoni hebraico: utriusq; lingue p̄tissimu loquace repperiens. unius diei laborem arripui: et quicqd ille in hebraicis uerbis exp̄ssit. hoc ego accito notario. sermonibz latinis exposui. **Orati onibz: ur̄is mercedem huius opis**

compenfabo: cu gratum uobis didicero. me quod iubere estis dignati compleſse. **Explicit prologus. Incipit liber thobie.**

Tobias ex tribu et ciuitate nepralim. que est in supioribz galylee supra naaſon post uiam que ducit ad occidentẽ. in sinistro habens ciuitate sephet. cum captus eet in dieb; salmanasar regis assyrioz. i captiuitate tam positus uiam ueritatis n̄ deseruit: ita ut oia que habere poterat. cotidie concaptiuus fr̄ibz qui erant ex genere suo impiter. Cuiusq; eet iunior oibz in tribu nepralim: nichil tam puerile gessit in ope. Deniqz cum irent omis ad utculos auteos quos teroboam fecit rex isrl. hic solus fugiebat cõsortia omnium; et p̄gebat ad iherlm ad templu dñi. et ibi adorabat dñm dñm isrl. omnia p̄mitiua sua et decimas fidelit̄ offerens: ita ut in tr̄o anno. p̄ſentis et aduentis ministr̄ ret omnẽ decimationẽ. Hec et hys similia: scdm legem di puerulus obseruabat. Cum uo factus fuisset: accepit annam uxore de tribu sua. Genuitq; ex ea filium: nomen suu imponens ei. Que ab ifantia dñm timere docuit: et abstinere ab omni peccato. Igitur cu p̄ captiuitatem deuenisset cum uxore sua et filio in ciuitate nimue cum omi tribu sua. et omis ederent ex cibis gentiliu: iste custodiuit animam

805
 suam: et nūquā contaminat' est in
 elcis eoz. Et qm̄ memoz fuit dñi ī
 toto corde suo; dedit illi d's grām
 in conspectu salmanasar regis: et
 dedit ei potestātē quocumq; uellet
 ire. habens libratem quocumq; facere
 uoluisset. Pgebat enim p om̄s qui
 erant in captiuitate: et monita sa
 lutis dabat eis. Cū autē puenisset in
 rages ciuitatē medoz. et ex hys qb;
 honoratus fuit a rege habuisset de
 cem talenta argenti. et cū multa
 turba generis sui gabelum egentē
 uideret. qui erat ex tribu eius: sub
 cyrographo dedit illi memoratum
 pondus argenti. Post multū uero
 tempus mortuo salmanasar rege.
 cū regnaret sennacherib fili' eius p
 eo. et filios isrl' exosos haberet in
 conspectu suo; tobias pgebat p om̄
 nē cognationē suam et consolabat
 eos: diuidebatq; unicuiq; pnt po
 terat de facultatib; suis. Esurien
 tes alebat; nudisq; uestimta pbe
 bat: et mortuis atq; occisis sepultu
 ram sollicitus exhibebat. Deniq; cū
 reūsus eēt rex sennacherib. fugiens
 a iudea plaga quā circa eū deus fe
 cerat. ppter blasphemā suā; et ira
 tus multos occideret ex filijs isrl'.
 tobias sepeliebat corpora eoz. At
 ubi nuntiatum ē regi; iussio eum
 occidi: et tulit omnem substantiā
 eius. Tobias uō cum filio suo et cū
 uxore fugiens. nudus latuit: quia
 multi diligebant eū. Post dies uō
 quadraginta qnq; occiderūt regē
 filij ipius. Et reūsus ē tobias ad

domū suam: omnisq; facultas ei
 restituta est ei. **II**
Post hec uō cum eēt dies festus
 dñi. et fr̄m eēt prandū bonū in do
 mo tobie: dixit filio suo. Vade. et
 adduc aliquos de tribu nra timētes
 dñm: et epulentur nobiscum. Cūq;
 abisset: reūsus nūciatū unū ex fi
 lijs isrl' iugulatū iacere in platea.
 Statimq; exiliens de acubitu suo:
 relinquens prandū. ieiunū puenit
 ad corpus. Tollensq; illud portauit
 ad domū suam occulte: ut dum sol
 occubuisset. caute sepeliret eū. Cūq;
 occultaret corpus. manducauit pa
 nem cū luctu et tremore: memorās
 illū sermonē quē dixit dñs p amos
 propheta. Dies festi ur̄i: conuertent
 tur in lamtationē et luctū. Cū uō
 sol occubuisset: abiit et sepeluit eū.
 Arguebant autē illum om̄s primi
 sui: dicentes. Jam hui' rei causa in
 terfici iussus es. et uix effugisti mor
 tis impū: et iterū sepelis mortuos.
 S; tobias plus timens dñm quā re
 gem. rapiebat corpa occisor; et occul
 tabat in domo sua: et medys noctib;
 sepeliebat ea. Contigit autē ut quadā
 die fatigat' a sepultura. ueniens do
 mū iactasset se iuxta parietē. et ob
 dormisset: et ex nido hyrundini dor
 menti illi callida stercoza inideret
 sup oculos eius: fieretq; cecus. Hanc
 autē temptatiōē ideo pmisit dñs
 euenire illi: ut postereis daretur ex
 emplū patientie et sicut et sc̄i iob.
 Nam cū ab infancā sua semper dñm
 timuerit. et mandata ei custodierit:

nō est contestat' contra dñm qđ plaga
 cecitatis eueniret ei: s; immobilis in
 dei timore pmanfit. grās agens dō
 omib; dieb; uite sue. Nam sicut bea-
 to iob insultabant reges; ita isti pa-
 rentes et cognati eius: et iridebant
 uitam eius. dicentes. **U**bi ē spes tua.
 p qua elemosinas et sepulturas faci-
 ebas. Tobias uō increpabat eos: di-
 cens. Nolite ita loqui; qm̄ filij scōꝝ
 sumus: et uitam illam expectamus.
 quā d's daturus ē hys qui fidem suā
 nūq̄m mutant ab eo. Anna uō uxor
 eius ibat ad texturū opus cotidie:
 et de labore manuū suar uictū quē
 consequi potuisset. deferebat. Unde
 sc̄m est: ut hedum capraz accipiens
 detulisset domi. Cuius cū uocem ba-
 lantis uir eius audisset: dixit. **U**ide
 te ne forte furtiuus sis: s; redde eū
 anis suis: quia n̄ licet nobis aut ē-
 dere ex furto aliquid aut contingere.
 Ad hec uxor eius irata respondit. Ma-
 nifeste uana facta ē spes tua: et ele-
 mosine tue modo apparuerūt. Atq; **U**
 hys et alijs huiusmodi ūbis: ex-
 probrabat ei. **U**
Unc tobias ingemuit: et ce-
 pit orare cū lacrimis. dicens. Iustus
 es dñe: et oīa iudicia tua iusta s̄t:
 et om̄s uie tue misericordia et ueritas et
 iudiciū. Et nūc dñe memento mei:
 ne uindictā sumas de peccatis me-
 is. nec reminiscaris delicta mea ul'
 parentū meor. qm̄ nō obediūm'
 pceptis tuis: et traditi sumus in
 direptionē et captiuitatē et mortē.
 et in fabulam. et imperium. oib;

nationib; in quib; dispisti nos. Et
 tuum dñe magna iudicia tua: qā
 nō egimus sc̄m pcepta tua: et n̄
 ambulauim' sinceriter coram te. **U**
 nūc dñe sc̄m uoluntatē tuam fac
 meū: et p̄cipe in pace recipi spiritū
 meū. **U** Expecto enim tū: mori magis
 qm̄ uiuere. **U** Cadem itaq; die conti-
 git ut sara filia raguelis ī ciuitate
 medoz. et ip̄a audiret imperiū ab
 una ex ancillis patris sui: qm̄ tra-
 dita fuat septem uiris: et demoniū
 nōie asmodeus occideret eos. mox ut
 ingressi fuissent ad eam. **U** Ergo cū
 p culpa sua increparet puellam:
 respondit. ei dicens. Ampli' ex te n̄
 uideamus filiū aut filiā sup terrā:
 interfecitrix uiroz tuor. Numquid eo
 occidere me uis. sicut etiam occidisti
 septem uiros. **U** Ad hanc uocē prexit
 ad supius cubiculū domus sue: et
 trib; dieb; et trib; noctib; nō mādū-
 cauit nec bibit: sed in oratione p̄sif-
 tens. cū lacrimis deprecabatur deum.
 ut ab isto imperio liberaret eā. **U** Fac-
 tum ē autē die tertia dum comple-
 ret orationē: b̄ndicens dñm dixit.
U B̄ndictum ē nom̄ tuū deus patrū
 nr̄oz; qui cum iratus fueris inīam
 facies: et in tempe tribulatiois pec-
 cata dimittis. hys qui inuocant te.
U Ad te dñe faciem meā conuerto: ad
 te oculos meos erigo. **U** Peto dñe ut de
 uinculo imperij hui' absoluas me:
 aut certe desup terrā eripias me. **U**
 sc̄is dñe quia nūq̄m concupiui ui-
 rum: et mundā seruauī aiām meā
 ab om̄i concupiscentia. Numquid cū

graphum ei apud me habeo. Et ideo proquire quomodo ad eum uenias; et recipias ab eo supra memoratum pondus argenti: et restituas ei cyrographum suum. Nolite timere filii mei. Pauperem quidem uitam gerimus; sed multa bona habebimus si timuerimus dominum: et recesserimus ab omni peccato. et fecerimus bene.

Tunc respondit tobias patri suo: et dixit. Omnia quecumque precepisti mihi pater faciam: quomodo autem pecuniam hanc inquiram ignoro. Ille me nescit: et ego illum ignoro. Quod signum dabo ei? Sed neque uiam per quam pergatur illuc: aliquando cognouit. Tunc pater suus respondit ei: et dixit. Cyrographum quidem illi penes me habeo: quod dum illi ostenderit. statim restituet. Sed progrede nunc. et inquire tibi aliquem uirum fidelem: qui eat tecum salua mercede sua. dum adhuc uiuo: ut recipias eam. Tunc egressus tobias: inuenit iuuenem stantem splendidum. perinctum et quasi paratum ad ambulandum. Et ignorans quod angelus dei esset: salutauit eum. et dixit. Unde te habemus bone iuuenis? At ille respondit. Ex filijs israel. Et tobias dixit ei. Nolite uiam que ducit ad regionem medorum. Cui respondit. Noui. et omnia itinera ei frequenter ambulauit: et mansi apud gabelum fratrem nostrum qui moratur in rages ciuitate medorum. que posita est in monte egebathanis. Cui tobias ait. Sustine me obsecro: donec hec ipsa denuntiem patri meo. Tunc ingressus to-

bias: indicauit uniuersa hec patri suo. Super que admiratus pater: rogauit ut introiret ad eum. Ingressus itaque salutauit eum: et dixit. Gaudium tibi semper sit. Et tobias ait. Quale gaudium mihi erit. qui in tenebris sedeo. et lumen celi non uideo? Cui ait iuuenis. Forti animo esto: in proximo est ut a doceris. Dixit itaque illi tobias. Numquid poteris producere filium meum ad gabelum. in rages ciuitatem medorum? Et cum redieris: restitua tibi mercedem tuam. Et dixit ei angelus. Ego ducam: et reducam eum ad te. Cui respondit tobias. Rogo te: indica mihi de qua domo. aut de qua tribues tu. Cui raphael angelus dixit. Genus queris mercennarium. an ipsum mercennarium qui cum filio tuo eat? Sed ne forte sollicitum te reddam: ego sum azarias. ananiam magni filius. Et tobias respondit. Ex magno genere es tu. Sed peto ne irascaris: quia uoluerim cognoscere genus tuum. Dixit autem illi angelus. Ego sanum ducam et sanum tibi reducam: filium tuum. Respondens autem tobias. ait. Bene ambuletis: et sit dominus in itinere uostro: et angelus eius comitetur uobiscum. Tunc patris omnibus que erant in uia portanda: fecit tobias uale patri suo et matri sue: et ambulauerunt ambo simul. Cumque profecti essent: cepit flere mater eius. et dicere. Baculum senectutis nostre tulisti: et transfuisti a nobis. Numquam esset ipsa pecunia: pro qua misisti eum. Sufficiat nobis paupertas nostra: ut diuitias

abrahe. bñdictionē in filijs consecratis.
 Ingressi sunt autē ad raguel. **VII**
 lem: et suscepit eos raguel cū gau-
 dio. Intuensq; tobiam raguel: dixit
 anne uxori sue. Quā similis ē iuue-
 nis iste: consobrino meo. Et cū hec
 dixisset: ait. Unde estis iuuenes fr̄s
 nr̄i? At illi dixerunt. Ex tribu nep-
 talim sumus: ex captiuitate ninuue.
 Dixit illis raguel. Hostis tobiam
 fr̄em meū? Qui dixerunt. Non im̄.
 Cumq; multa bona loqueret̄ de eo:
 dixit angl̄s ad raguelē. Tobias de
 quo interrogas: pat̄ huius ē. Et mi-
 sit se raguel. et cum lacrimis oscula-
 tus ē eum: et plorans sup̄ collum ei
 dixit. Bñdictio sit tibi fili mi: quia
 boni et optimi uiri es fili. Et anna
 uxor eius et sara filia ipsorū: laci-
 mate sunt. Postquā autē locuti sūt:
 p̄cepit raguel occidi arietē. ⁊ parari
 conuiuū. Cumq; hortaretur eos dis-
 cumbere ad prandiu: tobias ait. Hic
 ego hodie nō manducabo neq; bibā.
 nisi prius petitionē meā confirmes:
 et pmittas m̄ dare saram filiā tuā.
 Quo audito ūbo. raguel expauit;
 sciens quid euenerit illis septē uir-
 tis: et timere cepit. ne forte huic si-
 mili accideret. Et cū mutaret et nō
 daret ullum petenti responsū: dixit
 ei angl̄s. Noli timere dare eam ista:
 qm̄ huic timēti dñm debetur coniunx
 filia tua: p̄terea alius nō potuit ha-
 bere illam. Tunc dixit raguel. Non
 dubito qd̄ dñs p̄ces et lacrimas meas
 in conspectu suo admiserit: et credo
 qm̄ fecit uos ideo dñs uenire ad me:

ut et ista conuingeret cognationi sue
 scdm̄ legem moysi. Et nūc noli dubi-
 um gerere: qd̄ tibi eam tradam. Et
 apprehendens dexterā filie sue: dexte-
 robie tradidit. dicens. Dñs abrahā. et
 dñs ysaac. et dñs iacob. sit uobiscū: et
 ip̄e conuingat uos: impleatq; bñdi-
 ctionē suam in uobis. ⁊ accepta car-
 ta fecerūt conscriptionē coniugij. Et
 post hec epulati sunt: bñdicentes
 dñm. Vocauitq; raguel ad se annam
 uxorem suā: et p̄cepit et ut p̄paret
 alterū cubiculū. Et introduxit i eū
 saram filiā suam: et lacrimata ē.
 Dixitq; ei. Forti aīo esto filia mi.
 Dñs celi det tibi gaudiū: p̄ tedio
 qd̄ perpeffa es. Postqm̄ uero cenaue-
 runt: introduxerūt iuuenē ad eam.

Recordatus itaq; to **VIII**
 bias sermonū angl̄i. p̄tulit de
 callilidi suo partem iecoris: et po-
 suit eam sup̄ carbones uiuos. Tūc
 raphael angelus apprehendit demo-
 niū: et religauit eum in deserto su-
 p̄ioris egypti. Tunc hortatus ē uir-
 ginē tobias: dixitq; ei. Sara exur-
 ge: et deprecemur dñm hodie et cras et
 scdm̄ cras: quia hys trib; noctibus
 iungimur deo. Tertia autē transacta
 nocte: in nr̄o erimus coniugio. Filij
 quippe scōy sumus: et nō possumus ita
 coniungi. sicut et gentes que igno-
 rant deum. Surgentes autē parit̄.
 instant̄ orabant ambo simul: ut sa-
 nitas daretur eis. Dixitq; tobias.
 Dñe dñs patrū nr̄oy. benedicant te
 celi et terre mare et fontes ⁊ flumi-
 na: et om̄s creature que in eis sūt.

fleuit gabelus: bñdixitq; deum. et dixit. Bñdicat te dñs dñs isrl: quia filii es optimi uiri. et iusti. et timētis dñm. et elemosinā facientis. Et dicitur bñdictio sup uxorem tuā et sup parentes urōs; et uideatis filios urōs. et filios filioꝝ urōꝝ usq; in terciā et quartā generationē. et sit sem̄ ur̄m bñdictum a deo isrl. qui regnat in secula seculorū. Cūq; om̄s dixissent an̄: accesserunt ad conuiuiū. S; et cū timore dñi. nuptiarū conuiuiū exercebant. **X**

Cum uō moras faceret tobias causa nuptiarū: sollicitus erat pater eius tobias. dicens. Putas q̄re moratur fili m̄s. aut quare detentus ē ibi. Putas ne gabelus mortuus ē. et nemo illi reddat pecuniā. Cepit autē contristari nimis ip̄e et anna uxor eius cū eo; et cepunt ambo simul flere. eo quod die statuto minime reuiteretur filius eorū ad eos. Stabat igitur mater eius irremediabilib; lacrimis: atq; dicebat. Heu me fili mi. ut quid te misimus peregrinari. Iam oculoꝝ nr̄orū. baculum senectutis nr̄e. solatiū uite nostre. spem posteritatis nr̄e. Omnia simul in te uno habentes: te nō debui dimitte a nobis. Cui dicebat tobias. Tace. et noli turbari. sanus ē filius nr̄. Satis fidelis est uir ille: cū quo misimus eū. Illa autē nullo modo consolari poterat; s; cotidie exiliens circūspiciebat. et circūbat uias om̄s p̄ quas spes remeandi uidebatur: ut p̄cil uideret

eum si fieri posset redeuntē. At uō raguel: dicebat ad generū suum. Mane hic: et ego mittam nuntiū salutis de te. ad patrē tuū. Cui tobias dixit. Ego noui quia pater m̄s et mater mea modo dies computant: et cruciatur sp̄s eorū in ip̄is. Cumq; multis ūbis rogaret tobiā raguel. et ille eum nulla ratione uellet audire; tradidit ei saram et dimidiā partem oīs substantie sue. i. pueris. in puellis. in pecudib; in camelis. et in uaccis et pecunia multa. et saluū atq; gaudentē dimisit eum a se. dicens. Angls dñi sc̄us sit in itinere ur̄o; p̄ducatt; uos incolu mes et inueniatis om̄ia recte circa parentes ur̄os: et uideant oculi mei filios ur̄os prius qm̄ moriar. Et apprehendentes parentes filiam suam. osculati sunt eam; atq; dimiserūt ire monentes eā. honorare soceros. diligere maritū. regere familiam. gubernare domū: et seip̄am irreprensibilem exhibere. **XI**

Cumq; reuiterentur: puenerūt ad carram que est in medio itinere contra ninuen. undecima die. Dixitq; angls. Tobia frat: scis quēadmodum reliquisti patrē tuū. Si placet itaq; tibi. p̄cedam: et lento gradu sequantur iter nr̄m familie. simul cū coniuge tua et cū animalib;. Cumq; hoc placuisset ut irent: dixit raphael ad tobiā. Tolle tecum ex felle piscis: erit enim necessariū. Tulit itaq; tobias ex felle illi: et abierunt. Anna autē

elemosina magis qm̄ thesauros auri
condere; qm̄ elemosina a morte libat.
et ipsa ē que purgat peccata. ⁊ faciet
inuenire uitā eternā. Qui autē faci
unt peccatū et iniquitatē: hostes se
ntie sue. Manifesto q̄ uobis ueritatē:
et si abscondā a uobis occultū sermo
nē. Quando orabas cū lacrimis. et
sepeliebas mortuos. et derelinq̄bas
prandiu. et mortuos p̄ diem abscon
debas in domo tua. et nocte sepelie
bas: ego obtuli orationē tuam dño.
Et quia acceptus eras deo: necesse fu
it ut temptatio p̄barer te. Et nunc
misit me dñs ut curare te: ⁊ saram
uxorem filij tui a demonio libarem.
Ego enī sum raphael angelus: un
de septē qui astam̄ ante dñm. Cūq̄
hec audissent. turbati sūt: et tremētes
cecidērunt sup̄ faciem suā. Dixitq̄ eis
angl's. Pax uobis. Nolite timere. Cre
nim cū eēem uobiscū p̄ uoluntatē di.
uidebar quidē uobiscū manducare
et bibere: s; ego cibo inuisibili ⁊ potu
qui ab hominib; uideri nō potest.
utō. Temp̄ est q̄: ut reuertar ad eū
qui me misit. Vos autē benedicite
dñm: et narrate om̄ia mirabilia ei.
Ip̄m bñdicite: et cantate ei. Et cum
hec dixisset: ab aspectu eorū ablatu
s est: et ultra eū uidere nō potuerunt.
Tunc p̄strati p̄ horas tres in faciem:
bñdixerunt dñm. Et exurgentes: nar
rauerūt oīa mirabilia eius. **XIII**

Apiens autē robias senior os su
um. bñdixit dñm: et dixit. Ma
gnus es dñe in eternū et in om̄ia se
cula regnū tuū; qm̄ tu flagellas et

saluas. deducis ad inferos et reducis:
et nō est qui effugiat manū tuā. Cō
fitemini dño filij isrl'. et in consp̄cū
gentiū laudate eū; qm̄ ideo disp̄sit
uos in gentes que ignorāt dñm. ut
uos enarretis mirabilia eius: ⁊ fa
ciatis scire eos quia nō est alius d̄s
om̄ps p̄ter eum. Ip̄e castigauit nos
p̄pter iniquitates nr̄as: et ip̄e saluabit
nos p̄pter m̄iam suam. Asp̄cite ergo
que fecit uobiscū; et cū timore ⁊ tre
more confitemini illi: regemq̄ sc̄lorū
exaltate in op̄ib; ur̄is. Ego autē in
terra captiuitatis mee cōfitebor illi:
qm̄ ostendit maiestātē suam in gen
tem peccatricē. Conuertimini itaq̄ pec
catores; et facite iusticiā coram deo:
credentes qd̄ faciat uobiscū m̄iam
suam. Ego autē et anima mea: in eo
letabimur. Bñdicite dñm om̄s electi
eius; agite dies leticie: et cōfitemini
illi. Ierlm̄ ciuitas di: castigauit te
dñs in op̄erib; manuū tuarū. Confi
tere deo in bonis. et bñdic dñm sc̄lorū;
ut reedificet in te tabnaculū suū. et
reuocet ad te om̄s captiuos tuos: et
gaudeas in om̄ia secula sc̄lorū. Luce
splendida fulgebis: et omnes fines
terre adorabunt te. Nationes ex lon
gino ad te uentent: et munera de
ferentes adorabūt dñm in te: et trā
tuam in sc̄ificationē habebūt. Hom̄
enī magnū inuocabitur in te. ⁊ ma
ledicti erunt qui cōtempserint te: ⁊
condempnati erunt qui blasphema
uerint te: bñdictiq̄ erunt qui edifi
cauerint te. Tu autē letaberis in fi
lijs tuis: qm̄ om̄s bñdicentur. et cō

